

he zede (want verontreinigt die dingen). Geweekt door naar ik meen, op hem De

nishoepje van aangegrepen er het eerst

is Harderwijk assis heeft een d. getypte af- len, dat deelen n. Uit een af- n we het vol-

dat hiermee 1.B. (broeders) gegron d. en at, indien wee ut, dat advie zonden, terwijl ming, de ver- men, als zou iste zinsnede, pgeven!" syllabe, maar dit slot zeggen luit even lezen driel opge- n tranen in de f. J. zullen nooit 3.B.!

ngen van drie siemend zijn om te voeren, in- t ondernomen!

s we even ge- vragen: Wat is aangenomen je van je eigen r geval van de ken geen nota t „snapt“ geen ar iemand, die n opvuller van (orden) begrijpt ranten gestaan, ensatie, dat er daarvan komt niet verder het niet, dat zoo'n -rapport moet raag, waarin En heb je zelf gd, als je hem ent: Uw bezwaar na

in de Gerefor- en gemaakt en

fje op zijn reis romotie maakte ingen zoo maar , die ook maar

al. Ik weet het ericaal", geveld van „N. R. C.“ was maar een indelsblad". En dan de classi-

ijk is heelmaal maar 'tis niet

ituaalisten n het blad „De door een mede- v. Beemen in leling" van een den armen la-

el kromme nio- or de hand li- issen spot. Geen oodig, onder de en te orkennen, y?

n teksteritiek of t zoo „ziet“, be- kan zijn.

am in zijn taal kan overloopen hooger sfeer te t te worden af- in de het moed- am niet op; hi i kan, zooals hi d twisten, noch den riken man- ben ingehouden de aardsche Ab- mt zweeg Abra- de met Lazarus

evatte, oot van en hemel kon- de-schepselen en en smart en hte

zelfs konden toespreken zonder een hand te kunnen uitsteken naar leniging?

Met den grootsten eerbied en ontzag gesproken, he- ware God ons voor zulk een hemel.

Dan lever met een zondaar als de rijke man in de hel, die medeleven toont met het lot zijner broeders, die op aarde achter bleven, dan in een hemel van zelfgenoegzaamheid, waar wij zijn gekomen door de verdienste van een z.g. goed aardsch leven. Zulk een hemel is ons dan niet bereid als een gevolg van Gods Vaderliefde, maar een plaats, die wij rechtens ons aardsche leven moeten bezetten. Theologie in een handomdraai.

En de schrijver van de gelijkenis heet, alleen omdat hij zoo iets durft schrijven, een der „zeer kleinen en bekrompenen“.

Merkwaardig is ook de volgende uitlating:

Maar Abraham blijft onvermurwbaar. Met afwijzend gebaar geeft hij duidelijk te verstaan dat, indien zij Mozes en de Profeten niet hooren, zij zich ook niet zouden laten gezeggen door een, die uit den doode zou opstaan.

Nu is het voor velen voldoende om daarmee aan te toonen de onmogelijkheid van het verkeer tusschen twee werelden, maar dit blijkt geenszins er uit. Al vindt, volgens deze gelijkenis, vader Abraham het overduidelijk, dat iemand uit den doode zou verrijzen om van het eeuwige leven te spreken „omdat de wereld daar toch niet naar zou luisteren“, wordt dit inzicht van Abraham door Jezus zelf ter zijde geworpen door zijn eigen opstanding. En daarom kunnen wij dit geheele verhaal als van Jezus alkomstig, niet als zoodanig van hem aannemen. Wij hebben alle reden aan te nemen, dat dit bijbelverhaal geen recht heeft op het etiket „waarheid“, weshalve wij het dan ook niet een gerust hart ter zijde kunnen stellen.

Wij noemen deze dingen slechts, wij ze duidelijk demonstreeren, op welke manier men zich wijs maakt, het spiritisme te kunnen vereenigen met den bijbel. Wat van den bijbel zoo overblijft, valt duidelijk te zien.

Theo-logisch denken.

De A. G. Wolf van Antwerpen schrijft in zijn blad „Stok en Staf“ over het theo-logisch denken:

Onder deze uitdrukking verstaan wij dat eigenaardig soort denken van den Christen, dat zich in de eerste plaats op God richt en in de tweede plaats op God en voorts, als had het zich nergens anders meer op te richten in het leven, altijd weer op God. Wie theologisch denkt, denkt lijnrecht naar boven. Zoo'n mensch gaat in zijn denken aan den kant van God staan, beziet het leven van daaruit en bekommert zich eigenlijk slechts om de vraag, hoe Gods denken nagedacht en gerechtvaardigd kan worden in deze wereld. Voor wie theologisch denkt, bestaat er geen ander criterium dan het criterium Gods, zoodat, voor zijn besef, de vraag of iets waarde heeft of niet, rechtstreeks van uit God beantwoord moet worden.

Ik geloof dat er ook in onze kringen steeds meer menschen komen die welbewust zóó en niet anders willen denken. Vroeger hebben ze het misschien anders gedaan. Ze zijn waarschijnlijk begonnen met het psychologisch denken dat rondcirkelt tusschen menschen en hun klein zielsgedoe en dat nooit uit die menschen los kan komen omdat het, als het er uit los kwam, op hetzelfde oogenblik op zou houden psychologisch denken te zijn. Of ze zijn begonnen met het ethisch-religieuze denken, dat denkt tot aan God, tot aan de heerlijkheid van Zijn wezen, maar dat nooit eens dieper doordringt en iets tracht te veroveren uit de ondoorgroefde diepten van het wezen van God zelf.

Maar nu zijn ze min of meer genezen. Ik raad deze menschen aan, den brief aan de Romeinen eens te lezen en dan zeer bepaald van uit het gezichtspunt van dit zooveel aangeduide theologisch denken. Wat begint dit boek dan geweldig te leven! 't Is het klimaat van den Overkant dat ons omwaait; de opbeurende, waarlijk verjongende atmosfeer van Gods bergen, die ons tot stille zangers in de dalen maakt. Hier is de mensch nu eens waarlijk niets. Gods gerechtigheid wordt hier bezongen! Gods genade lacht! Gods uitweg gaat open! De wereld van Gods gedachten zet loodrecht van boven in deze wereld in en doorsnijdt haar als een oordeel, terwijl het aanrakingspunt van die beide genade en mysterie tevens is. 't Is God die verkiest, God die rechtvaardigt, God, die Zijn weg openbaart als al onze wegen menschenwegen, dat wil zeggen, dwaalwegen zijn gebleken. En het gevolg? Dat wij eindelijk, eindelijk wat kleiner van ons zelf gaan denken. Wij houden op, elkander te ontmoeten, waar wij elkander zoo graag ontmoeten willen al in onze grootheid, op de hooge bergen van wat wij zijn en wat wij hebben en wat wij kennen en we gaan elkander eindelijk opzoeken in het ontzaglijke vele wat wij niet zijn en niet hebben en in 't allerminst niet kennen.

De hand dien wij aan elkander voelen wordt de hand van onze negativiteit, terwijl het eenige positieve wat wij overhouden God is en wat Hij denkt en doet en spreekt en wil en zegt. God wordt voor ons wat Hij is: de eerste. Hij blijft voor ons wat Hij was; de laatste. God leeft en wat wij waarlijk leven, leven wij uit Hem.

Dit alles en nog zooveel meer leert ons de Romeinen-brief, omdat de schrijver, die de Geest is, ons het geheim ontdekt van het theologisch denken. En zulk een geheim ontdekt te hebben, is geen klein ding in een menschenleven.

Ook in dit artikel, evenals in het vorige, dat we hier een plaats gaven, laat de Wolf iets zien van de overwinning van den gereformeerde geest, gelijk in den laatste tijd deze zich al duidelijker doet zien en in haar resultaten valt te herkennen.

Ned. Chr. Radio-Vereeniging.

Niet alleen de N. C. R.(eis) V., maar ook de N. C. R.(adio) V. mogen spreken van een krachtige opleving en

plotseling opkomenden bloei. Het Chr. Tijdschrift voor Radio merkt op:

Die snelle groei is ook een verschijnsel bij onze vereeniging. In het najaar van 1924 werd, op initiatief van den tegenwoordigen secretaris, te Utrecht een vergadering gehouden van belangstellenden in de Christelijke radio-actie. Slechts vier personen waren tegenwoordig!

Thans tellen we in bijna iedere plaats van Nederland onze leden en correspondenten, terwijl het leden-tal d a g e l i j k s met tientallen toeneemt en onze organisatie met cere genoemd wordt.

Aanvankelijk vonden wij weinig sympathie. Buiten onzen kring sprak men van sectarisme; in eigen kring zag men met een medelijdenden glimlach toe.

Hoe is dat in één jaar gewijzigd! Van alle zijden begint men de waarde van de nieuwe uitvinding in te zien!

Ons klein maandbladje werd eerst een weekblad van 8 blz. en verschijnt thans wekelijks met 16 kwarto pagina's.

Onze bond is in de Regeerings-commissie voor den Draadloozen Omroep vertegenwoordigd en onze Voorzitter is van die Commissie Secretaris. Inzake de kerkdiensten is een regeling getroffen, waardoor in het komende jaar elken Zondag tenminste één dienst door bemiddeling van onze vereeniging wordt uitgezonden.

Zoo is er alle reden tot dankbaarheid. Dankbaar denken we aan het vele, dat zonder vergoeding voor onze vereeniging is verricht door allen, die onze programma's vullen. Dank zijn we vooral verschuldigd aan Zijne Excellentie den Heer A. W. F. Idenburg, die den avond vóór Kerstmis 1924 onzen eersten omroepavond opende, die zijn machtig schuld boven onze jonge organisatie ophief, die zijn naam aan onze vereeniging wilde verbinden, waardoor hij toonde vertrouwen te hebben in ons doel en in onze personen.

Het mooie van deze tweede N. C. R. V. is, dat, waar de eerste N. C. R. V. slechts aan eigen leden vruchten in den schoot werpt, tenminste (want ik heb niet graag ruzie) in meer directen zin, zij, de tweede N. C. R. V. in rechtstreekschen zin anderen deelen laat in haar zegeningen.

Roomsch—Rood.

„De Banier“, het orgaan van den heer Kersten e.s., schrijft:

Het is onnoodig te zeggen na al het geschrevene, dat wij heeler harte hopen dat dit pogen (het herstellen der coalitie) niet gelukke. Liever gaan wij den hangen strijd aan tegen de combinatie Rome—Rood, dan dat wij ons volk zien verlammen in de coalitie.

„De Waarheidsvriend“ merkt naar aanleiding daarvan het volgende op:

Inderdaad is wat hier geschreven werd kras, maar tevens ook onverantwoordelijk.

Heeft de schrijver zich wel ingedacht, welke ellende hij met zijn advies over ons volk brengen zou?

Want de combinatie Rome—Rood zou de macht van Rome niet inperken, maar integendeel uitbreiden. Zij zou tot de vernietiging kunnen leiden van het Protestantisch beginsel in Nederland, en daarmee geestelijke goederen, op welke bezit wij, Calvinisten, hoog prijs stellen, verloren doen gaan.

De Roomsche Katholieken zien nog met groote bezorgdheid op tegen het tijdstip van de „uiterste noodzaak“. De Staatkundig Gereformeerden hebben zich met de combinatie al vertrouwd gemaakt.

Beter ware 't, dat de laatste de bede omhoog zonden: „En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze“.

Het is goed, dat de heer Kersten maar eens zegt, wat hij aandurfte. In dit opzicht valt hij ons werkelijk mee, al valt hij, voor wie nog 'n klein hoopje op z'n gezichtsvermogen hadden, in alle andere opzichten nu eerst recht tegen.

Joodsche exegese.

De Velders schreef over de Joodsche lezing en verklaring van Jesaja 40:1 het volgende in een zijner brieven.

Wie onzer kent niet het aandoenlijke profetenwoord uit Jes. 40: „Troost, troost Mijn volk“ Daardoor geeft de profeet toch de opdracht te kennen, die hij en zijn medeprofeten van God hebben ontvangen om Israël te troosten. Zuiver zendingswerk dus, want de Heere noemt Israël Zijn volk en Hij is hun God.

Maar de joodsche zelfverheerlijking geeft aan de woorden een andere betekenis. Er staat in het Hebr.: Nachamoe, nachamoe amie. Het werkwoord is hier in een bepaalden vorm gebruikt (Piel) en dan wil het zeggen: iemand adem doen scheppen, iemand troosten. De oproep Gods tot de profeten is dus om anderen te troosten en die anderen zijn dan de Israëlieten.

De joodsche uitleggers zeggen ook dat het werk niet beteekent zich troosten maar anderen troosten. Maar wie getroost moet worden, staat er, volgens hen, niet bij. Zij laten het voorkomen alsof Gods opdracht om te troosten tot het volk komt. Dus zij lezen zoo: „Mijn volk troost!“

En dan redeneeren zij verder: „Als iemand een huis of een wijngaard heeft en het huis gaat in vlammen op of de wijngaard wordt verwoest, wie moet dan getroost worden over het verlies? Toch zeker de eigenaar van het huis of van den wijngaard. Zoo was Israël Godes wijngaard en de vijanden hebben dien wijngaard geplunderd. Daarom spreekt God, troost Mij, mijn volk, troost Mij. Hoe kan Israël God troosten? Door den slechten weg te verlaten en den goeden weg weder te bewandelen. De troost over het verlies van Israëls volksbestaan, dus de verlossing uit de Goloes (ballingschap) ellende, komt niet van God, maar moet van het volk Israël zelf komen. Israël moet God troosten“.

Wat zegt U van zoo'n verklaring? Wie de joodsche theologie enigszins kent, verwondert zich niet meer over zoo'n exegese, maar is het door zoo'n enkele verklaring niet duidelijk, dat de eigengerechtigheid, de joden geheel heeft verward?

Maar is de goede God bedroefd over, hetgeen de vijanden aan Zijn wijngaard deden en Hij roept den wijngaard (Israël) op om Hem te troosten.

Ja, ja, God heeft eigenlijk alles in handen van Israël en dan nu natuurlijk alles in handen van het jodendom gelegd. Welk een voortreffelijk geslacht moet dat toch zijn. Het heeft troost voor den hemel.

Het is niet voor niets, dat het Nieuwe Testament den Christus teekent óók onder den naam: paraklētōs: trooster; en dat die naam ook aan den Geest gegeven wordt, in Wien Hij tot de Zijnen wederkeert. Ook in die dingen maakt God geschiedenis.

K. S.

BOEKBESPREKING.

K. Schilder, Dr. A. Kuyper en het „Neo-Calvinisme“ te Apeldoorn veroordeeld? (De rectorale rede van docent J. J. v. d. Schuit). Delft — Boek- en Drukkerij W. D. Meinema, 1925.

Volgens bij „De Reformatie“ bestaande gewoonte, heb ik zelf den plicht, dit geschrift aan te kondigen. Het is niet een gewone herdruk van de artikelen, die in dit blad over de rectorale rede van den Apeldoornschen docent verschenen zijn; hier en daar zijn wijzigingen aangebracht, is een enkele aanvulling gegeven en een en ander, indien het noodig scheen, verduidelijkt. Bovendien is de stof in paragrafen verdeeld, om de lezing gemakkelijker en overzichtelijker te maken. Met de uitgave in dezen vorm zoek ik de menschen te bereiken, die noodig hebben, dat ze over de verschillen tusschen gereformeerd en chr. gereformeerd gaan nadenken. Naar ik meen, is het een eisch van alle tijden, maar niet het minst van onzen tijd, dat we geen verschillen dulden, dan die om Gods wille een scheiding onvermijdelijk doen zijn. En waar de toekomst zal noodig maken een samenwerking van al wat gereformeerd is, daar is voor de toekomst juist vereischt, dat men zich rekenschap geeft van hetgeen verdeeld en hetgeen zou kunnen samenbinden. De manier, waarop den laatsten tijd de christelijk-gereformeerde pers weer optreedt tegenover de gereformeerde, is wel een bewijs ten overvloede van de stelligheid van haar overtuiging, dat aan vereeniging niet alleen niet gedacht wordt, maar ook niet moet gedacht worden.

Als ik erop let, hoe docent v. d. S. al weer begonnen is, met mijn woorden te verdraaien, nadat mijn artikelen geschreven zijn, dan ben ik te meer overtuigd, dat een afzonderlijke uitgave zin had.

Later, indien noodig, wel iets meer over de manier, waarop op de kwesties werd ingegaan door den man, die ze aan de orde stelde.

K. S.

Studia Catholica. Nieuwe reeks van „De Katholiek“. Tweede jaargang, afl. I en II. Roermond, J. J. Romen & Zonen.

„De Katholiek“ heeft onder de roomsch-katholieke periodieken altijd een eereplaats gehad, die het tijdschrift ten volle verdiende. Deze nieuwe reeks, onder den titel „Studia Catholica“ staat op even hoog peil. Van de twee ons toegezonden nummers noemen wij de artikelen over:

Canisius de Voleinder (Prof. Mulder);
Economisch Pacifisme (P. Beaufort);
Quelques Reflexions sur le Mystere Fidei (V. Cremers);
Melk en honig in de oud-christelijke doopliturgie (Prof. Schrijnen);
De profetie Jeremias (Prof. Keulers);
Dante Alighieri (Poelhekke, kritiek op Verwey);
Grotius en het Volkenrecht (Prof. v. d. Grinten);
Abrahams Sieg über die Könige des Ostens, u.s.w. (over Gen. 14) (Prof. Heinisch);
Het Christendom en het oude Pompeii (de Waele);
Voorts een artikel over een passage uit Hieronymus en verder recensies etc.

Het feit, dat hier twee artikelen in vreemde talen geschreven zijn, bewijst wel, dat dit tijdschrift niet voor den al te ongeleerden man is; om het te kunnen lezen, is weliswaar theologische scholing niet een onmisbare voorwaarde, maar wel degelijk algemeene vorming. Maar wie van wat onder de Roomschen zich beweegt, kennis nemen wil, kan dit hoogstaande tijdschrift kwalijk missen. En voor een gereformeerde, die de „gave der onderscheiding“ heeft en ook aanwendt tot „onderscheiding der gaven“ is deze periodiek zelfs van groote waarde. Artikelen als hier verschenen over Grotius, over Jeremia, over Melchizedek en de kwestie van Genesis 14 hebben voor hem, om hun stelling nemen tegen liberale en criticistische opvattingen ook positieve waarde. Wat het Roomsche arsenal bevat, kan voor een niet gering deel ook den gereformeerden strijder dienen. Alleen wie het nooit bekeken heeft, zooals sommige volksvertegenwoordigers, kunnen daarop onder groote woorden en met groote vrijmoedigheid hunnen grooten klomp grootelijks werpen.

K. S.

„Bij Ons in 't Land der Sakkers.“ Utrecht — G. J. A. Ruys' U. M. z.j. (maar toch 1925).

In dit boek zit niet veel aanvechtbaars na de 4e bladzijde. De omslag lijkt ons niet mooi.

En het titelblad is slecht gecorrigeerd. Een komma verkeerd en een punt te veel.

Maar voor de rest niets dan lof.

Dr. J. Waterink, die, naar het titelblad mogelijk laat, niet alleen kan worden beschouwd als bijeenbrenger van de hier verzamelde studies, maar ook als bijeenbrenger van de auteurs (onder wie zijn naam, alweer op het titelblad, ten onrechte ontbreekt) en die, blijkens het eerste „woord vooraf“ in beide qualiteiten is opgetreden, verdient voor dit werk grooten dank. Hij toont met alleen nederlandsch, maar ook Sakskisch te kunnen schrijven; misschien is dit laatste het enige, dat hem van den doorsnee-Sakser zou kunnen vervreemden.